

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

กุ้งกุลาดำเป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งของประเทศ เนื่องจากเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ อีกทั้งยังมีรสชาติดี จึงเป็นที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคทั้งในและนอกประเทศ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีผู้สนใจเพาะเลี้ยงกันอย่างกว้างขวางและประสบความสำเร็จอย่างงดงาม จึงเป็นสิ่งจูงใจให้มีผู้ลงทุนในการประกอบธุรกิจการเลี้ยงกุ้งกันอย่างแพร่หลายประกอบกับเป็นธุรกิจที่ให้ผลกำไรตอบแทนสูง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะผู้ส่งสินค้าออกประเภทกุ้งทะเลและผลิตภัณฑ์ มูลค่าในปี 2540 ประมาณ 60,000 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2539 มีมูลค่าการส่งออก 43,400 ล้านบาท คิดเป็นเปอร์เซ็นต์การขยายตัวสูงถึง 40% (คณะกรรมการวุฒิสภาเกษตรและสหกรณ์, 2540 : 11) ในการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำในประเทศไทยนั้น สามารถแบ่งเป็นแหล่งใหญ่ ๆ ได้ 3 บริเวณ คือ (1) ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด (2) ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส (3) ภาคใต้ฝั่งตะวันตก ได้แก่ จังหวัดระนอง กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง และสตูล การประกอบธุรกิจการเพาะเลี้ยงกุ้งเป็นธุรกิจที่ต้องลงทุนสูงมาก ต้องใช้หลักวิชาการสมัยใหม่ ในการประกอบการ ผู้ดำเนินการจะต้องมีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ มีการจัดการที่ดี ภายใต้การดูแลและช่วยเหลือของกรมประมงและสนับสนุนของสถาบันเงินทุน ผู้ประกอบธุรกิจการเพาะเลี้ยงกุ้งส่วนมากประสบความสำเร็จและได้กำไรงดงาม เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำส่วนน้อยที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาดประสบการณ์ จนถึงกับต้องล้มเลิกกิจการ (จุฬารัตน์ ประเสริฐผล และคณะ, 2533 : 103-108)

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตั้งอยู่ฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออกของภาคใต้ติดฝั่งอ่าวไทย มีพื้นที่ตั้งจังหวัดประมาณ 1,940.357 ตารางกิโลเมตรหรือ 1,212,723 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27 ของภาคใต้ มีความยาวชายฝั่งทั้งหมด 116.40 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอชายทะเล 6 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมือง หนองจิก ยะหริ่ง ปะนาเระ สายบุรี และอำเภอโคกโพธิ์ ตามแนวชายฝั่งทะเลของจังหวัดเป็นป่าไม้ชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและอาหารตามธรรมชาติมากมายเหมาะสมต่อการเป็นที่อยู่ของสัตว์

น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ จังหวัดปัตตานีจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีผู้มาดำเนินธุรกิจการเลี้ยงกุ้งจำนวนมาก ซึ่งมีทั้งหมด 198 ราย คิดเป็นพื้นที่ 4,928.05 ไร่ มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอหนองจิก 1,990.30 ไร่ ยะหริ่ง 1,766.25 ไร่ เมือง 849.90 ไร่ ที่เหลืออีก 321.60 ไร่ อยู่ในพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ และปานาเระ (กรมประมง, สำนักงานประมงจังหวัดปัตตานี, 2542 : 4-21)

จากการที่มีผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในจังหวัดปัตตานีเป็นจำนวนมาก พื้นที่ป่าชายเลนจึงถูกทำลายอย่างรวดเร็วเป็นผลให้สภาพแวดล้อมในบริเวณนั้นเสื่อมโทรมลง เกิดสารเคมีตกค้าง เกิดโรคกุ้ง และน้ำเสียจากนาุ้ง รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากผู้ประกอบการที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการในนาุ้งที่ถูกต้อง ดังนั้น กรมประมงตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านอื่น ๆ จึงได้ตั้งสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดปัตตานีขึ้น โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำชายฝั่งโดยผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ปล่อยลงแหล่งน้ำธรรมชาติในเขตจังหวัดปัตตานี และใกล้เคียงให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการและเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์

2. ทำการทดลองวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลทางวิชาการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทั้งทางด้านอาหาร โรค และสิ่งแวดล้อมในแหล่งเพาะเลี้ยง

3. เป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตลอดจนการบริการทางวิชาการแก่เกษตรกร ประชาชนผู้สนใจ นิสิตนักศึกษา เพื่อให้ความรู้และบริการแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในการพัฒนาการเลี้ยงและผลผลิตของกุ้งกุลาดำต่อไปในอนาคต แต่จากการดำเนินงานของสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดปัตตานี ที่จัดให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเพื่อการส่งออกและสนับสนุนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำมีการจัดการอย่างถูกวิธี เพื่อให้เกิดผลสำเร็จต่อการประกอบการ (กรมประมง, สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดปัตตานี, 2542 : 2) สำหรับในช่วงเวลาที่ผ่านมา พบว่า การดำเนินงานของสถานียังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงควรจะมีการวิจัยการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในจังหวัดปัตตานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งในจังหวัดปัตตานีต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ในการวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยาของเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งกุลาดำในจังหวัดปัตตานี

2.2 เพื่อศึกษาการยอมรับวิธีปฏิบัติในการเลี้ยงกึ่งกุลาดำ

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาในการเลี้ยงกึ่งกุลาดำ และปัญหาในการถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของสถานีฯ ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งกุลาดำ

2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การติดต่อสื่อสาร และจิตวิทยาที่มีต่อการยอมรับวิธีปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำการเลี้ยงกึ่งกุลาดำ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมประมง สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งจังหวัดปัตตานี สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเลี้ยงกึ่งกุลาดำ และยังช่วยกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งมีความกระตือรือร้นที่จะนำความรู้และหลักวิชาการที่ถูกต้องไปแนะนำและส่งเสริมให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกึ่งกุลาดำ นอกจากนี้ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต